

Reykjavík, 14. nóvember 2022

Viðtakandi: Borgarstjórn

Sendandi: Starfshópur um mótun stefnu og tillagna um aðkomu Reykjavíkurborgar að sjálfstætt starfandi leik- og grunnskólum

Efni: Viðbótarupplýsingar í tengslum við skýrslu starfshóps um mótun stefnu og tillagna um aðkomu Reykjavíkurborgar að sjálfstætt starfandi leik- og grunnskólum

Vísað er til skýrslu starfshóps um mótun stefnu um aðkomu Reykjavíkurborgar að sjálfstætt starfandi leik- og grunnskólum, dags. í október 2022. Í starfshópnum sátu Helgi Grímsson sviðsstjóri skóla- og frístundasviðs (SFS), Guðrún Sigtryggsdóttir yfirlögfræðingur SFS, Kristján Gunnarsson hjá fjármálaskrifstofu SFS, Anna Guðrún Árnadóttir lögmaður hjá embætti borgarlögmanns og Jón Valgeir Björnsson verkefnastjóri á fjármála- og áhættustýringarsviði. Með hópnum hefur starfað Birgir Björn Sigurjónsson, skrifstofu borgarstjóra og borgarritara.

Á fundi borgarráðs 10. nóvember sl. var lögð fram tillaga borgarstjóra, dags. 10. október 2022, varðandi tillögur starfshópsins um mótun stefnu og tillagna um aðkomu Reykjavíkurborgar að sjálfstætt starfandi leik- og grunnskólum, ásamt fylgiskjölum. Málinu var vísað til borgarstjórnar og er á dagskrá 15. nóvember nk.

Starfshópurinn óskar eftir að koma eftirfarandi upplýsingum á framfæri við borgarstjórn sem viðbót við framangreinda skýrslu:

1. Tillaga starfshópsins um afnám skólagjalda í grunnskólum til að skapa jafnræði fyrir foreldra/forsjáraðila og nemendur um val á grunnskólum í borginni.

Í skýrslu starfshópsins, dags. október 2022, er lögð til hækkun fjárframlags til sjálfstætt starfandi grunnskóla samhliða lækkun eða afnámi skólagjalda til að skapa jafnræði fyrir foreldra og nemendur um val á grunnskólum í borginni. Sjálfstætt starfandi grunnskóli sem er með gildandi samning við Reykjavíkurborg getur valið um að endurnýja samning sinn skv. ofangreindu eða með óbreyttu fyrirkomulagi, þ.e. framreiknuðum 75% meðalnemendakostnaði á landinu skv. útreikningum Hagstofu Íslands.

Í 43. gr. b. grunnskólalaga nr. 91/2008 er mælt fyrir um að sjálfstætt starfandi grunnskóli sem gert hefur þjónustusamning skv. 43. gr. a. laganna eigi rétt á framlagi sveitarfélags til starfsemi sinnar vegna nemenda sem hafa lögheimili í því sveitarfélagi sem skólinn starfar í. Framlagið skal nema að lágmarki 75% af vagnu meðaltali heildarrekstrarkostnaðar allra grunnskóla sem reknir eru af sveitarfélögum í landinu á hvern nemanda skv. árlegum útreikningi Hagstofu Íslands. Gildir þetta hlutfall fyrir skóla með allt að 200 nemendur, en framlagið skal vera að lágmarki 70% fyrir hvern nemanda umfram þann fjölda.

Samkvæmt áðurgreindu mæla grunnskólalögin fyrir um tiltekna lágmarksfjármögnun sjálfstætt starfandi skóla af hálfu viðkomandi sveitarfélags og veita þ.a.l. lögin sjálfstætt starfandi grunnskólum, með óbeinum hætti, heimild til að innheimta skólagjöld til að brúa bilið milli fjárframlags sveitarfélags og kostnaðar við rekstur viðkomandi grunnskóla, en þó innan þess ramma sem þjónustusamningur milli sveitarfélags og viðkomandi grunnskóla mælir fyrir um, sbr. 3. gr. reglugerðar nr. 1150/2018 um sjálfstætt rekna grunnskóla þar sem fram kemur að í þjónustusamningi skuli m.a. taka afstöðu til þess hvort rekstraraðili hafi heimild til gjaldtöku af foreldrum barns og hvaða skilyrðum hún sé háð.

Tillaga starfshópsins um hækkun framlaga sveitarfélagsins og afnám skólagjalda í sjálfstætt starfandi grunnskólum snýr að því að skapa jafnræði fyrir foreldra og nemendur um val á grunnskólum í borginni. Með vísan til þess sem áður kom fram að grunnskólalögin mæla einungis fyrir um lágmarksfjármögnun af hálfu sveitarfélags til sjálfstætt starfandi grunnskóla, að þá getur sveitarfélag alltaf valið að veita framlag sem er umfram lágmarkskröfu og samhliða því sett skilyrði um hámark gjaldtöku með hliðsjón af fjárframlögum sveitarfélagsins til skólans, sbr. 8. tl. 4. mgr. 43. gr. a. og 1. mgr. 43. gr. b. grunnskólalaga.

2. Tillaga starfshópsins um að setja skorður við útgreiðslu arðs með ákvæðum um rekstrarafgang hjá sjálfstætt reknum leikskólum sem leiðir af opinberum framlögum, hann skuli nýta til að efla leikskólastarf og hlutaðeigandi leikskóli skuli gera grein fyrir nýtingu hans.

Í skýrslu starfshópsins, dags. október 2022, er lagt til að gerð verði krafa í þjónustusamningi að rekstrarafgang af starfsemi leikskólans sem rekja má til opinberra fjárveitinga skuli nýta til að þróa leikskólaþjónustu skólans. Hér sé átt við rekstrarafgang ársins margfaldaðan með hlutfalli framlaga borgarinnar af heildartekjum leikskólans. Í ársskýrslu leikskólans til Reykjavíkurborgar skal gerð grein fyrir því hvernig framangreindur rekstrarafgangur er metinn og hvernig honum er varið.

Samkvæmt 25. gr. laga um leikskóla nr. 90/2008 getur sveitarfélag leyft öðrum aðilum að byggja og reka leikskóla í formi sjálfseignarstofnunar, hlutafélags eða samkvæmt öðru viðurkenndu rekstrarformi. Almennt má gera ráð fyrir því að leikskóli sem rekinn er í fjárhagslegu félagiformi s.s. hlutafélag, hafi það meðal annars að markmiði að búa til arð fyrir eigendur sína, ólíkt sjálfseignarstofnun, og getur það vissulega aukið hættuna á því að sjónarmið um fjárhagslegan ávinning taki yfirhöndina á kostnað skólahalds.

Í tilviki sjálfstætt starfandi grunnskóla og með hliðsjón af því að rekstrarform sjálfstætt starfandi grunnskóla er frjálst og að teknu tilliti til eðli starfseminnar sem um ræðir, að þá er í lögum um grunnskóla nr. 91/2008 nánar tiltekið í 43. gr. c. settar fram almennar kröfur til einkaaðila sem reka grunnskóla. Samkvæmt 3. tl. 1. mgr. greinarinnar skal tilgreina í samþykktum félagsins að tilgangur þess sé rekstur grunnskóla og skv. 4. tl. skal tilgreina í samþykktum félagsins að fjárframlög opinberra aðila verði einvörðungu nýtt í þágu skólastarfsins. Samkvæmt reglugerð um sjálfstætt rekna grunnskóla nr. 1150/2018 nánar tiltekið í 2. mgr. 2. gr. reglugerðarinnar er kveðið á um að liggja þurfi fyrir að tilgangur starfsemi lögaðilans sé að reka grunnskóla í samræmi við grunnskólalög. Í 5. mgr. 8. gr. sömu reglugerðar kemur fram að „...*Óheimilt er að taka fjármuni sem rekja má til opinberra fjárveitinga í formi arðgreiðslu eða öðrum fjárhagslegum ávinningi fyrir eigendur sem ekki tengist rekstri og skólastarfi. Þessi takmörkun á einnig við ef hinn sjálfstætt rekni skóli er seldur.*“

Sveitarfélög bera ábyrgð á starfsemi leikskóla, þ.e. eitt af lögmæltum verkefnum sveitarfélags, og skulu hafa forustu um að tryggja börnum leikskóladvöl og bera ábyrgð á heildarskipan skólahalds í leikskólum sveitarfélags, sbr. 4. gr. leikskólalaga. Í lögum eða reglugerð um leikskóla er ekki finna hliðstæða takmörkun varðandi arðgreiðslu líkt og í grunnskólalögum gagnvart sjálfstætt starfandi grunnskólum.

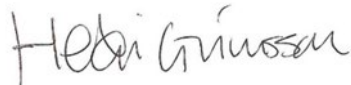
Samkvæmt 65. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011 skal sveitarstjórn gæta ábyrgðar við meðferð fjármuna sveitarfélagsins. Í því felst að tryggja að framlög séu nýtt í þau verkefni sem verið er að styrkja, sbr. jafnframt sjálfstjórnarrétt sveitarfélaga samkvæmt 1. mgr. 1. gr. sveitarstjórnarlaga. Gera má ráð fyrir að þegar ofangreind ákvæði voru sett í 43. gr. c í grunnskólalögum og reglugerð nr. 1150/2018 hafi þessi sjónarmið um ábyrga meðferð fjármuna sveitarfélagsins m.a. verið höfð í huga.

Jafnframt er gert ráð fyrir að sömu sjónarmið eigi við og getið er um í skýrslu til mennta- og menningarmálaráðherra, dags. 16. febrúar 2016, varðandi löggjöf um sjálfstætt rekna grunnskóla og tillögur að lagabreytingum, vegna umfjöllunar um áskilnað um að fjárframlög opinberra aðila verði einvörðungu nýtt í þágu skólastarfsins:

„Af því leiðir viss takmörkun á fjárhagslegum réttindum og frelsi eigenda til að ráðstafa eign sinni. Hún er þó byggð á almennum og málefnalegum sjónarmiðum, þ.e. að tryggja rekstur viðkomandi grunnskóla, setja takmörk á hagnýtingu opinberra fjárveitinga og tryggja hagsmuni nemenda. Þá verður ekki séð að um verulega takmörkun eignarréttar sé að ræða enda má ætla að það mögulega eigið fé sem byggst hafi upp í starfsemi skóla leiði til hækkunar á söluverðmæti. Þannig er viðkomandi eign ekki tekin af eigendum lögaðilans þótt meðferð hennar sé háð tilteknum takmörkunum.“

Engu að síður er það mat starfshópsins að rétt sé að afla afstöðu mennta- og barnamálaráðherra til heimilda sveitarfélaga til að gera kröfu um að rekstrarafgang skuli nýta til að þróa leikskólaþjónustu leikskólans.

F.h. starfshópsins

Helgi Grímsson

sviðsstjóri skóla- og frístundasviðs